

**MUSTAQIL ISHLARNI TASHKIL ETISHDA PEDAGOGIK
INNOVATSIYALAR**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10437370>

Suyunov Ochil Jumaboyevich

Sharof Rashidov nomidagi

Samarqand davlat universiteti

psixologiya kafedrasining dotsenti, p.f.n.

Email:Suyunovochil@gmail.com

Tel:+998 93 999 92 52

ANNOTATSIYA

Maqolada bugungi kunning dolzarb muammosi - talabalarni mustaqil ishlarini tashkil etishda pedagogik innovatsion shakllardan foydalanishga bag'ishlangan. Muallif pedagogik innovatsiyalar talabalarning mustaqil ishlarini kompleksli, qiziqarli va harakatli qilishi uchun katta imkoniyatlarni ifodalaydi degan xulosaga keladi.

Kalit so'zlar

mustaqil ish, innovatsiya, motivatsiya, izlanish, bilish faoliyati, Internet

**PEDAGOGICAL INNOVATIONS IN ORGANIZING INDEPENDENT
WORK**

ABSTRACT

The article is devoted to the current problem – the use of innovative pedagogical forms in the organization of independent work. The author comes to the conclusion that pedagogical innovations represent great opportunities to make independent work of students complex, interesting and mobile.

Keywords

independent work, innovation, motivation, study, cognitive activity, Internet

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ В ОРГАНИЗАЦИИ
САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ**

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена актуальной на сегодняшний день проблеме – применению педагогических инновационных форм при организации самостоятельной работы. Автор приходит к выводу, что педагогические инновации представляют большие возможности сделать самостоятельную работу студентов комплексной, интересной и мобильной.

Ключевые слова

самостоятельная работа, инновация, мотивация, исследование, познавательная активность, интернет.

Kirish. Bugun mamlakatimizning tezkor rivojlanish davrida fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasi asosida yaratilgan innovatsion g'oya, texnologiya va loyihalar ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar turini kengaytirish, sarf-xarajatlarni kamaytirish, texnik jarayonlarni avtomatlashtirishga xizmat qilmokda.

Mamlakatimiz iqtisodiyotini yuksaltirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida innovatsiya va integratsiyaga asoslangan rivojlanish yo'liga o'tish ishlari jadal ravishda olib borilmoqda.

Mamlakatimizda yoshlarga oid siyosatining Davlatimiz rahbari tashabbusi bilan qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida" gi Qonunning yangi taxriri yoshlarning puxta bilim olishi, iqtidorini to'la namoyon etishi, jamiyatda o'z o'rnini topishida muhim omil bo'lmokda, xamda mamlakatimiz iqtisodiyoti tarmoqlari uchun yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash, ta'lim, ilm-fan va ishlab chiqarishning samarali integratsiyalashuvini ta'minlash, yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalashga xizmat qilmokda.

Hozirgi zamon dunyosidagi ilmiy-texnik, ijtimoiy va axborot taraqqiyoti inson faoliyatining mazmuni uchun shart-sharoitlarni tubdan o'zgartirdi. Bu esa umuman pedagogi-kaga ta'sir ko'rsatmay qolmadi. Zamonaviy jamiyat rivojlanishining yangi shart-sharoitlari o'qitishning tubdan yangi usul va texnologiyalarini talab qildi. O'zbekiston Respublika-sining davlat ta'lim standarti joriy va davom etayotgan ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarish-lardan so'ng, ko'p e'tibor innovatsion ta'lim texnologiyalari deb atalmishga qaratilmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Ingliz tilidan tarjima qilinganda innovatsiya- bu yangilik. "Pedagogikaning zamonaviy lug'ati" mualliflari talqinida pedagogik innovatsiya "pedagogik faoliyatda yangilik, ta'lim va tarbiya mazmuni va texnologiyasining o'zgarishi, ularning samaradorligini oshirish maqsadida" deb ta'riflanadi. Professor V. I. Zagvyazinskiy ushbu tushunchani pedagogik jarayonning alohida tarkibiy qismlarini kiritishni o'z ichiga oladi.

Mamlakatimiz olimlaridan R.J.Ishmuhamedov, M.Mirsolieva "O'quv jarayonida innovatsion ta'lim texnologiyalari", R.J.Ishmuhamedov "Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari" nomli ishlarida, innovatsion faoliyat, pedagogik faoliyatga innovatsion yondashish, innovatsion g'oyalarni asoslash va ularni amaliyotga samarali tadbiq etish, xorijiy mamlakatlar hamda respublikada yaratilgan pedagogik innovatsiyalardan xabaror bo'lish orqali pedagog faoliyatida ulardan faol foydalanish borasidagi amaliy harakatlar mazmunini yoritilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu ishda mavzu talabidan kelib chiqqan holda, metodologik asos sifatida mantiqiy tahlil, analiz va sintez, hamda xorijiy mamlakatlar ta'lim tizimini o'rganish maqsadida ilmiy mushohada usullaridan foydalanishni maqsadga muvofiq deb topdik. Talabaning mustaqil ishi aniq bir fandan o'quv rejasida va fan dasturida belgilangan bilim, ko'nikma va malakaning ma'lum bir qismini talaba tomonidan fan o'qituvchisi maslahati va tavsiyalari asosida auditoriya va auditoriyadan tashqarida o'zlashtirilishiga yo'naltirilgan tizimli faoliyatdir.

Talaba mustaqil ishining asosiy maqsadi o'qituvchining rahbarligi va nazorati ostida talabada muayyan o'quv ishlarini mustaqil ravishda bajarish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishdan iboratdir.

Talabaga qiyinchilik darajasi uning shaxsiy imkoniyatlari, qobiliyati va bilim darajasiga muvofiq bo'lgan biror mavzu bo'yicha vazifa tayyorlash topshiriladi. Bunda talaba asosiy adabiyotlardan tashqari qo'shimcha adabiyotlardan va internet ma'lumotlaridan foydalanib materiallar yig'adi, tahlil qiladi, tizimga soladi va mavzu bo'yicha imkon darajasida to'liq, keng ma'lumot berishga harakat qiladi. Zarur hollarda o'qituvchidan maslahat oladilar. Mavzu bo'yicha referat kompyuterda tayyorlanib fan o'qituvchiga topshiriladi. Topshirilgan vazifaning mazmuni, olingan ma'lumotlarning boyligi va boshqa belgilari bo'yicha fan o'qituvchisi talabani baholaydi.

Talaba mustaqil ishining vazifalari quyidagilardan iborat:

- yangi bilimlarni mustaqil tarzda puxta o'zlashtirish ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- kerakli ma'lumotlarni izlab topishning qulay usullari va vositalarini aniqlashi;
- axborot manbalari va manzillaridan samarali foydalanishi;
- an'anaviy o'quv va ilmiy adabiyotlar, me'yoriy xujjatlar bilan ishlashi;
- elektron o'quv adabiyotlar va ma'lumotlar banki bilan ishlashi;
- internet tarmog'idan maqsadli foydalanishi;
- berilgan topshiriq va vazifalarning ratsional yechimini topishi;
- ma'lumotlar bazasini tahlil etishi;
- ish natijalarini ekspertizaga tayyorlash va ekspert xulosasi asosida qayta ishlashi;
- topshiriq va vazifalarni bajarishda tizimli va ijodiy yondashishi;
- ishlab chiqilgan yechim, loyixa yoki g'oyani asoslash va mutaxassislar jamoasida himoya qilish.

Talabalarining mustaqil ishini nazorat qilib borish kafedrada tuzilgan va kafedra mudiri tomonidan tasdiqlangan maslahatlar jadvali asosida amalga oshiriladi.

Talabalar mustaqil ishini nazorat qilish fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini olib boruvchi professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Talaba mustaqil ishi uchun o'quv rejada ajratilgan vaqtga mos ravishda har bir fan bo'yicha tegishli kafedralarda mustaqil ishning tashkiliy shakllari, topshiriq variantlari ishlab chiqiladi va kafedra majlisida tasdiqlanadi.

Mustaqil ishni bajarish uchun har bir fan bo'yicha talabalarga ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi hamda tarqatma material sifatida fan bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalarga yetkaziladi

Talabalar mustaqil ishlarining shakli va hajmini belgilashda quyidagi jihatlarga e'tibor berish lozim:

- o'qish bosqichi, ya'ni talaba qaysi kursda o'qiydi;
- muayyan fanning o'ziga xos xususiyati va o'zlashtirishdagi qiyinchilik darajasi;
- talabaning qobiliyati hamda nazariy va amaliy tayyorgarlik darajasi;
- fanning axborot manbalari bilan ta'minlanganlik darajasi;
- talabaning axborot manbalari bilan ishlay olish darajasi.

Mustaqil ish uchun beriladigan topshiriqlarning shakli va hajmi, qiyinchilik darajasi oddiydan murakkabga qarab o'zgarib borishi lozim. Ya'ni talabalarning topshiriqlarni bajarishdagi mustaqilligi darajasi asta-sekin oshib borishi lozim.

Har bir fan bo'yicha talabaning mustaqil ishi soati o'quv rejada ko'rsatilgan bo'lib, bu soatlar ishchi o'quv dasturida mavzular bo'yicha taqsimlangan bo'lishi kerak. Agar biror bir fan bir necha semestr davom etsa, mustaqil ish soatlari ham semestr bo'yicha taqsimlanishi va bu o'quv dasturida o'z aksini topishi kerak.

Tahlil va natijalar. Pedagogik innovatsiyalar ta'lim siyosatini yangilash vositasi bo'lib, mustaqil ishlarni tashkil etishda eng samarali ekanligi isbotlandi. Bularga quyidagilar kiradi: - istalgan mavzudagi materiallarga masofadan yoki mahalliy kirishni ta'minlovchi elektron kutubxona tizimlari (EKT). Elektron kutubxona tizimi tarkibiga darsliklar, ma'ruzalar, monografiyalar, darsliklar, o'quv qo'llanmalari, modullar va boshqalar kiradi. Bunday tizimlar ham axborot, ham ta'lim markazi rolini o'ynaydi. Zamonaviy sharoitda ular talabaning axborot madaniyati, dunyoqarashi va bilim va ko'nikmalari tizimlarini shakllantirib, maqsadga muvofiq mustaqil faoliyat ko'rsatadilar.

Bunday mashhur kutubxona tizimlari quyidagilar kiradi: Internet sayt resurslari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin: <http://www.ziyonet.uz>; <http://www.knigafund.ru>; <http://www.biblioclub.ru>; <http://educom.su>, <http://www.library.ru>.

O'quv rejasiga muvofiq o'qituvchi tomonidan tavsiya etilgan o'quv internet resurslari talabalarning mustaqil faoliyati uchun cheksiz imkoniyatlar ochib beradi. SHuningdek, ular turli axborotlarni qayta ishlash, qidirish va taqdim etish vositasi

sifatida harakat qiladilar; turli xil muqobil nuqtai nazarlar orasidan tanlash imkonini beradi.

Internetda juda ko'p ta'lim resurslari mavjud, bu erda mustaqil ta'lim olish uchun bir nechta misollar mavjud: tadqiqot markazlari va etakchi kutubxonalar, muzeylar, etakchi kompaniyalarning veb-saytlari, turli tahliliy sharhlar, gazetalar, jurnallar, yangiliklar va o'quv sahifalari, turli ko'nikmalar va tinglash ko'nikmalarini tayyorlash uchun saytlar, har qanday mavzuni qamrab olgan video resurslar har qanday bosma nashrlar hajmidan ko'proq darajada oshib ketgan. Bu esa materialni chuqur o'rganish va o'zlashtirish, muayyan masala, muayyan intizomni o'rganishda talabani amaliy ko'nikma va malakalarini shakllantirish imkonini beradi. O'qituvchi uchun onlayn ta'lim resurslarining mavjudligi, ya'ni u erda taqdim etilgan materiallardan mustaqil ishlarning guruhli va individual vazifalarini tuzish uchun foydalanishga keng imkoniyatlar ochuvchi bu - online o'quv daftaridir

Ushbu ishlanma etuk universitetlar matbuot nashriyotining qog'oz muhiti bo'lmagan taqdirda turli vazifalarni bajarishga imkon bergan. Ushbu ish shakli talabalar uchun qiziqarli, samarali va jozibali bo'lib, o'qituvchiga individual talabani va butun guruhning rivojlanish dinamikasini- virtual laboratoriyani osongina kuzatish va kuzatish imkonini beradi.

Bu ish shaklini ko'plab yirik nashriyotlar, masalan, Pearson nashriyotidan myenglishlab taklif qilishgan. Bunday laboratoriyalar o'qituvchilarga ma'lum bir talaba tomonidan materialni o'zlashtirish darajalari bo'yicha tabaqalashtirilgan o'quv materiallari bazasiga kirishni ta'minlaydi. Laboratoriya o'qituvchiga o'quv materialini o'zlashtirish natijalari asosida talabani uzlashtirib borishini kuzatish va ularning ish dasturini takomillashtirish imkonini beradi.

Bunday virtual laboratoriya talabaga o'quv intizomini tegishli darajadagi va shakllantiruvchi kompetensiyalar va o'quv ko'nikmalari materiali bo'yicha qulay vaqtda tako-millashtirish va o'zlashtirish imkonini beradi. O'qituvchi uchun mustaqil ishlarni tashkil etishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish - talabalarni vazifalarni bajarishini avtomatlashtirilgan tarzda tekshirish va nazorat qilish uchun keng ahamiyat kasb etadi.

Xulosa va takliflar: Innovatsion faoliyat o'qituvchiga mustaqil ishning o'zaro bog'liq shakllari tizimini ishlab chiqish imkonini beradi:

- ma'lumotlar bazasini tanlash;
- haqiqiy, tarixiy va xronologik materiallarni tahlil qilish;
- tadqiqot, xulosa, erishilgan natijalar nashr;
- tematik aloqa (talabalar maslahatlar forumlarda ishtirok, hayot tajribalarini almashish, va bir-birini qo'llab-quvvatlash).

Bu esa talabani yangi bilim olishga, yangi loyiha ishlab chiqishga, shaxsiy tajriba orttirish va malaka oshirishga undaydi .

YUqoridagilardan kelib chiqib, pedagogik innovatsiyalar talabalarning mustaqil ishlarini amalga oshirish uchun turli tezkor, qiziqarli, harakatchan imkoniyatlarni ifodalaydi va mamlakatimizda ta'lim tizimini takomillashtirish va jadal rivojlantirishga yordam beradi, degan xulosaga kelish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Ishmuhamedov R.J., M.Mirsolieva. O'quv jarayonida innovatsion ta'lim texnologiyalari. – T.: «Fan va texnologiya», 2014.

2. Voinova M.G. Pedagogicheskie texnologii i pedagogicheskoe masterstvo. – T.: “Iqtisod-moliya”, 2015

3. Suyunov O.J. USING THE BASIS OF PEDAGOGICAL SKILLS IN ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS . NAUCHNĬY JURNAL «ARXIVARIUS» Tom 7, № 4 (58)/2022 ISSN 2524-0935, Kiev-2022.

4. Suyunov O.J. . INNOVATSII-ZALOG USPESHNOSTI DEYATELNOSTI ORGANIZATSII Jurnal Science and innovation. 11.12.2022DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.74241491>.

5. Suyunov O.J. VZAIMOSVYAZ MEJDU UVERENNOSTYU V SEBE I LICHNOSTNĬMI OSOBENNOSTYAMI U STUDENTOV. Jurnal Science and innovation 11.12.2022DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.74241491>.